

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA “VALAHIA” DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

TEZĂ DE DOCTORAT

**CONDUCĂTOR DE DOCTORAT,
Conf. univ. dr. habil. Claudiu-Ion NEAGOE**

**DOCTORAND,
Mihaiela NĂSTASE (GHEORGHE)**

**TÂRGOVIȘTE
2021**

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA "VALAHIA" DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ (SECOLELE XVI-XVIII)

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT,
Conf.univ.dr. habil. Claudiu-Ion NEAGOE

DOCTORAND,
Mihaiela NĂSTASE (GHEORGHE)

TÂRGOVIȘTE
2021

CUPRINS

LISTA ANEXELOR	5
LISTA ANEXELOR.....	6
STUDIUL INTRODUCȚIV.....	8
Argument.....	8
Repere istoriografice.....	10
Surse istorice.....	13
Structura lucrării.....	16
Obiective și precizări metodologice.....	16
I. DESPRE STAREA CULTURALĂ A ROMÂNILOR DINTRE CARPAȚI ȘI DUNĂRE	25
I.1 Știința de carte și aspecte ale educației în Țara Românească.....	25
I.1.1 Considerații generale asupra culturii din Țara Românească în secolele XVI-XVIII....	25
I.1.2 Starea culturală a românilor dintre Carpați și Dunăre văzută prin ochii călătorilor străini (secolele XVI-XVIII).....	36
I.1.3 Activitatea tipografică din Țara Românească în secolele XVI- XVIII.....	45
I. 2 Slujitori ai scrisului: dieci, grămăticii, logofeți și spudei.....	68
I.2.1 Slujitori ai scrisului în secolul al XVI-lea	80
I.2.2 Slujitori ai scrisului în secolul al XVII-lea	85
I.2.3 Slujitori ai scrisului în secolul al XVIII-lea.....	89
II. ÎNVĂȚĂMÂNTUL ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ.....	92
II.1 Școli domnești	92
II.1.1 Școala greacă și latină din Târgoviște.....	92
II.1.2 Școala domnească din Câmpulung	97
II.1.3 Academia Domnească de la Sfântul Sava	101
II.1.4 Școala domnească de la Sfântul Gheorghe Vechi din București.....	121
II.1.5 Școala domnească de la biserica Sfântul Dumitru din Craiova.....	126
II.1.6 Școala de la mănăstirea Obedeanu din Craiova.....	127
II.1.7 Școala de la Râmnicul Vâlcea	129
II.1.8 Școala domnească de la Sfântul Gheorghe din Pitești	130

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA “VALAHIA” DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

II.2 Școli boierești	131
II.2.1 Școala de la Colțea	131
II.2.2 Școala de la schitul Buliga din Pitești	134
II.2.3 Școala de la schitul din Berislăvești.....	135
II.2.4 Școala de la Preajba (județul Olt)	136
II.2.5 Școala de la Cornești (județul Dâmbovița).....	137
II.2.7 Școala de pe moșia Șunta (județul Dâmbovița).....	137
II.2.8 Școala de la Caracal	137
II.2.9 Școala de la Cerneți	138
II.2.10 Școala de la Tărtășești (Ilfov)	138
II.2.11 Școala de la biserica Greci (județul Ilfov).....	139
II.2.12 Școala Ionașcu din Craiova	140
II.2.13 Școala de la biserica Sfântul Spiridon din Craiova.....	142
II.2.14 Școala de la Rușii de Vede	142
II.2.15 Alte școli boierești	143
II.3 Școli mănăstirești.....	144
III. ORGANIZAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ.....	156
III.1 Programele școlare	157
III.2 Concepte, principii și metode pedagogice	169
III.3 Manuale școlare.....	176
III.4 Relațiile dintre profesori și elevi	194
CONCLUZII.....	201
BIBLIOGRAFIE	206
ANEXE.....	227

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA "VALAHIA" DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

Cuvinte-cheie: Țara Românească, activitate tipografică, dieci, grămătică, logofeți, spudei, scriitori de documente, școală, dascăli, elevi, manuale școlare, programe școlare, cultură.

Rezumatul tezei de doctorat

Învățătura înlătură ignoranța. Puterea omului de a deosebi binele de rău este dată de valoarea științei și de nivelul său cultural. Argumentul care a stat la baza inițierii acestui proiect de cercetare, intitulat *Cultură și educație în Țara Românească (secolele XVI-XVIII)* a fost reprezentat de absența în istoriografia națională a unei lucrări care să unească în același context ideea de cultură și educație, să evidențieze conexiunea, raportul contextual și osmoza celor două elemente necesare pentru existența și definirea unui popor. Deși au existat preocupări științifice în acest sens, care, ulterior, au fost finalizate în articole, studii, volume, tratarea subiectului a fost secvențial și incomplet realizată pentru această perioadă cuprinsă între secolele XVI și XVIII. Trebuie să precizăm faptul că majoritatea lucrărilor din domeniu au vizat educația în Țara Românească după perioada Regulamentului Organic (1831), atunci când istoriografia a fost mult mai generoasă în informații, iar viața culturală românească a fost reglementată printr-o legislație școlară. Perioada secolelor XVI - XVIII, din perspectiva educației, a fost puțin studiată în ultimul deceniu și nu a prezentat un interes major.

Cercetarea a fost structurată din două perspective: prima, cultura, adică totalitatea elementelor ce definesc un popor și cea de-a doua, educația cu rețeaua de școli, forme de învățământ, programe școlare, relația elevi-profesori, metode didactice de predare-învățare, manuale.

În privința intervalului cronologic ales, trebuie precizat faptul că, în perioada secolelor XVI-XVIII societatea românească a cunoscut numeroase transformări atât în plan cultural cât și în plan social. Secolul al XVI-lea a însemnat debutul cultural al Țării Românești prin trei tipăriri importante: *Liturghierul lui Macarie* (1508), *Evangheliar* (1510), *Octoih* (1512). De asemenea acest secol a fost marcat de apariția primului document în limba română, celebra *Scrisoare a lui Neașcu din Câmpulung către Johannes Benkner* din Brașov (1521).

Este bine cunoscut faptul că, tiparul a fost introdus la începutul secolului al XVI-lea, în ultimii ani de domnie ai lui Radu cel Mare (1507-1508), prin intermediul călugărului Macarie de la Cetinje. Țara Românească s-a numărat printre cele dintâi țări care au adoptat tiparul într-o perioadă relativ scurtă de la inventarea acestuia de către Gutenberg (1450). Tipărirea de cărți de cult la

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA “VALAHIA” DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

Târgoviște, în limba slavonă, a determinat profunde schimbări în cultura românească și sud-est europeană.

În perioada secolului al XVII-lea s-au pus bazele școlilor într-o formă organizată. Atestată documentar la 1646, școala de la Târgoviște, cunoscută ca „Școala greacă și latină” era considerată un adevărat *collegium latin* cu cele două forme de învățământ: *trivium* și *quadrivium*. A urmat școala domnească de la Câmpulung (1669) și faimoasa școală de la Sfântul Sava din București, ridicată la rangul de Academie prin ampla reformă cultural-educativă realizată, la 1776, de principele fanariot Alexandru Ipsilanti (1774-1782).

Limita superioară a perioadei studiate, respectiv secolul al XVIII-lea, a fost reprezentată de domniile fanariote și am încercat să surprind modul în care, cultura greacă de factură bizantină a lăsat urme asupra culturii și educației din Țara Românească. În urma cercetării întreprinse am ajuns la concluzia că, durata domniilor fanariote a fost considerată pe nedrept o perioadă mai puțin favorabilă culturii și educației românilor, întrucât aceasta a reprezentat etapa în care au luat naștere și s-au dezvoltat cele mai multe unități școlare: școlile domnești de la Pitești (1753) și Craiova (1765), școala de la mănăstirea Obedeanu (1753), etc. De asemenea au luat naștere sau au primit diverse scutiri și privilegii școlile de sorginte boierească: școala de la schitul Buliga din Pitești (1751), școala de la Berislăvești ridicată de Sandu Bucșănescu, biv vel serdar împreună cu soția sa, jupâneasa Maria (1748-1750), școala de la Preajba întemeiată de hagiul Stan Jianu, fost mare (*biv vel*) paharnic (1783), etc. În urma cercetării am identificat pentru secolul al XVIII-lea (mai ales în cea de-a doua jumătate a veacului), peste 30 de școli nou înființate sau pentru care au fost întărite privilegiile anterioare.

După cum se va observa, intervalul amintit este important din două perspective: explică particularitățile pe care le-a dezvoltat cultura prin diversele influențe străine și oferă un cadru favorabil de a compara rezultatele analizei statistice din secolul anterior în raport cu veacul următor. Astfel, am adus subiectul în actualitate, analizând consecințele cercetării pe termen lung.

Repere istoriografice

Având înțelesuri multiple, dar valabil acceptate, cele două dimensiuni sociale, cultura și educația, au reprezentat teme de cercetare în diverse studii, articole, materiale, lucrări, uneori monografice. Punctul de plecare în activitatea mea de cercetare l-a constituit lucrarea regretatului profesor muscelan, Gheorghe Pârnuță. Istoric, profesor universitar născut în Rucăr, județul Argeș și-a dedicat peste 40 de ani studiului la catedră și învățământului românesc, în special celui din Țara Românească. *Istoria învățământului și gândirea pedagogică din Țările Române (sec. XVII-XIX)*¹ face parte din seria lucrărilor speciale dedicate temei și surprinde exhaustiv realitățile din școlile de pe teritoriul muntean, în special pentru perioada secolului al XVIII-lea. Gheorghe Pârnuță a făcut o prezentare generală asupra unităților de învățământ domnești, boierești, mănăstirești, fără a pune accentul pe detalii. La scurt timp, și-a reluat activitatea de cercetare în domeniu ca unic autor sau în colaborare. Astfel, alături de Ion Radu și Ion Lupu a văzut lumina tiparului lucrarea, *Învățământul în Muscel în secolele XVII-XIX*², în cuprinsul căreia a fost descris procesul educativ din zona Muscelului în perioada premodernă. A urmat studiul mai recent, publicat alături de Violeta Bărboi, *Învățământul și cultura în județul Olt (secolele XIII - 1864)*³.

În ceea ce privește activitatea tipografică am realizat o prezentare amplă a tipografiilor de pe teritoriul Țării Românești. Au existat preocupări marcante în acest domeniu, precum cele aparținând Corneliei Papacostea Danielopolu și Lidiei Demeny⁴ și lucrări mai recente aparținând Danielei Lupu⁵ și cunoscutului om de carte, expert bibliofil, Doru Bădără⁶.

O contribuție importantă la istoria culturii au avut lucrările lui Alexandru Duțu⁷ și Alexandru Zub⁸. Acestea au oferit o imagine amplă asupra culturii din Sud-Estul European, au creat premisele realizării unei prezentări comparative dintre cultura Țării Românești și cultura Europei medievale.

¹ Gheorghe Pârnuță, *Istoria învățământului și gândirea pedagogică*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1971.

² Gheorghe Pârnuță, Ion Radu, Ion Lupu, *Învățământul în Muscel în secolele XVII-XIX*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978.

³ Gheorghe Pârnuță, Violeta Bărboi, *Învățământul și cultura în județul Olt (secolele XIII- 1864)*, Pitești, Editura Hardiscom, 1997.

⁴ Cornelia Papacostea-Danielopolu, Lidia Démeny, *Carte și tipar în societatea românească și sud-est europeană (secolele XVII- XIX)*, București, Editura Eminescu, 1985.

⁵ Daniela Lupu, *Tiparul și cartea din Țara Românească în epoca domniilor fanariote (1716- 1821)*, București, Editura Muzeului Municipiului București, 2014.

⁶ Doru Bădără, *Din istoria cărții și a tiparului românesc. Studii și materiale*, Brăila, Editura Istros, 2019; *Tiparul românesc la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea*, Brăila, Editura Istros, 1998.

⁷ Alexandru Duțu, *Sinteză și originalitate în cultura română*, București, Editura Enciclopedică Română, 1972; *Cultura română în civilizația europeană modernă*, București, Editura Minerva, 1978.

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA "VALAHIA" DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

Nu în ultimul rând, trebuie să menționăm că, prezentarea statistică a scriitorilor de documente din Țara Românească niciodată nu a prezentat un interes real, întrucât am identificat puține cercetări în domeniu. În 2006, Cătălin Boboc⁹, un bibliotecar din Câmpulung, a publicat un capitol construit pe statistica slujitorilor scrisului din Țara Românească, dar cercetarea acestuia s-a oprit la prima jumătate a secolului al XVI-lea, iar în 2014, cercetătorul Gheorghe Lazăr a publicat în revista *Istros*, studiul intitulat *Logofeții cancelariei domnești din Țara Românească (secolul al-XVII-lea). Considerații preliminare pentru o cercetare prosopografică*¹⁰.

În prezenta cercetare, domeniul educației a deținut o mai mare importanță în contextul culturii noastre. În acest scop, am studiat lucrarea lui V. A. Urechia, *Istoria școalelor*¹¹. Prin intermediul acesteia am reușit să fac o analiză și o prezentare destul de generoasă a unităților școlare înființate în secolele XVI-XVIII, indiferent de scopul pentru care acestea au luat ființă: unele din inițiativa unor reprezentanți ai elitelor (așa cum au fost școlile domnești și boierești, dedicate aproape în totalitate fiilor de boieri), altele mănăstirești (create din necesitatea de a educa personalul necesar Bisericii) și rareori la cererea locuitorilor unor sate pentru a fi luminați copiii sărmani, așa cum a fost cazul școlii din Nămăiești.

Exceptând lucrarea lui V. A. Urechia am apelat și la cercetările lui Nicolae Iorga¹² privitoare la istoria învățământului. Ambele lucrări sunt considerate de referință, deoarece oferă informații privitoare la educația practică în Țările Române și sunt susținute de o serie de documente prezentate în text sau în anexe. În acest context, este necesar să amintesc folosirea unor lucrări relevante ale Ariadnei Camariano-Cioran¹³ despre Academia Domnească de la Sfântul Sava din București precum și cea a Elenei Grigoroiu, *Istoricul Academiei domnești de la Sfântul Sava (Contribuții documentare)*¹⁴.

⁸ Alexandru Zub, *Cultură și societate. Studii privitoare la trecutul românesc*, București, Editura Științifică, 1991.

⁹ Cătălin Boboc, *Știtori de carte și slujitori ai scrisului în Țara Românească (secolele XIV-XVI)* în „Arges”, tom XV, Pitești, Editura Ordessos, 2006.

¹⁰ Gheorghe Lazăr, *Logofeții cancelariei domnești din Țara Românească (sec. al XVII-lea). Considerații preliminare pentru o cercetare prosopografică / Les logothètes de la chancellerie princière de la Valachie (XVIIe siècle). Considérations préliminaires pour une recherche prosopographique* în „Istros”, Muzeul Brăilei „Carol I”, XX, Editura Istros, 2014.

¹¹ V. A. Urechia, *Istoria școalelor*, vol. I. București, Imprimeria Statului, 1892.

¹² Nicolae Iorga, *Istoria școalelor de la 1800-1864 cu o scurtă introducere coprinde note din istoria culturii naționale anterioare secolului al XIX-lea*, tom. I, București, Imprimeria statului, 1892.

¹³ Ariadna Camariano-Cioran, *Academiile domnești din București și Iași*, București, Editura Academiei, 1971.

¹⁴ Elena Grigoroiu, *Istoricul Academiei Domnești de la Sfântul Sava (Contribuții documentare)*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1978.

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA “VALAHIA” DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE**

Tema cercetării a atins mai multe domenii: filosofie, istorie, pedagogie, pe alocuri matematică, fizică. Am pornit de la studiul lui Petru Vaida, *Neoaristotelismul în Țările Române*¹⁵ apărut în *Istoria filozofiei românești*, în care erau prezentate cele șapte cursuri predate în cadrul catedrei de filosofie de la Academia domnească Sfântul Sava din București: *Despre suflet, Despre naștere și pieire, Despre cer, Logica, Retorica, Fizica și Metafizica*. Un alt autor care a îmbogățit istoriografia în domeniu a fost Iosif Moesiodax. Profesor la Iași, în urma divergențelor sale cu domnia și boierii, cursurile sale fiind considerate cursurile „unui băcan”, întrucât se opuneau aristotelismului practicat în Țările Române, și-a găsit refugiu la București și Constantinopol pentru o scurtă perioadă. Aici, a reușit să scrie opera, *Apologia*¹⁶, iar cea de-a doua, *Tratat despre educația copiilor sau Pedagogia*¹⁷ apărută la 1779, în Veneția.

O lucrare mai nouă i-a aparținut lui Ion Albulescu, *Istoria gândirii și practicii pedagogice românești*¹⁸. Deoarece au existat mai multe tipuri de școli: mănăstirești, orășenești, domnești considerate superioare, învățământul de curte, și programele de instruire erau diferite: unele asigurau predarea cunoștințelor de bază, cunoscute în special sub denumirea de școli de grămătică, altele asigurau un grad mai înalt de educație, așa cum au fost școlile în care au fost introduse materii de studiu precum, retorica, logica, istorie, geografie, drept, aritmetică cu noțiuni de bază pentru redactarea actelor și scrisorilor.

Surse istorice

Prima parte a cercetării este dedicată culturii scrise și celor care au participat la dezvoltarea acesteia, scriitorilor de documente: logofeți, grămătică, pisari, dieci. Pentru această etapă instrumentele de bază utilizate au fost culegerile de documente, mai vechi sau mai noi, editate până la acest moment¹⁹.

¹⁵ Petru Vaida, *Neoaristotelismul în Țările Române* în *Istoria filozofiei românești*, vol. I, coordonatori: Nicolae Gogoneață, Radu Pantazi, Simion Ghiță et alții, București, Editura Academiei, 1972.

¹⁶ Iosif Moesiodax, *Apologia. Partea întâi*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1977.

¹⁷ Idem, *Tratat despre educația copiilor sau Pedagogia*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1974.

¹⁸ Ion Albulescu, *Istoria gândirii și practicii pedagogice*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2005.

¹⁹ * *Catalogul documentelor Țării Românești din arhivele naționale (CDȚR)*, vol. I (1369-1600), volum întocmit de Ion – Radu Mircea, București, Editura Cartea Românească, 1947; vol. II (1601-1620), volum întocmit de Maria Soveja, Doina Duca – Tincuțescu, Reghina Dragomir, București, 1974; vol. III (1621-1632), volum întocmit de Doina Duca-Tincuțescu, Marcel-Dumitru Ciucă, București, Serviciul de Publicații și valorificare al Direcției generale a Arhivelor Statului, 1978; vol. IV (1633-1639), volum întocmit de Marcel - Dumitru Ciucă, Doina Duca – Tincuțescu, Silvia Vătafu – Găitan, București, 1981; vol. V (1640-1644), volum întocmit de Marcel - Dumitru Ciucă, Doina Duca - Tincuțescu, Silvia Vătafu - Găitan, București, 1985; vol. VI (1645-1649), volum întocmit de Marcel- Dumitru Ciucă, Silvia Vătafu- Găitan, București, 1993; vol. VII (1650-1653), volum întocmit de Marcel- Dumitru Ciucă, Silvia Vătafu- Găitan, Melentina

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA "VALAHIA" DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

Deși preocupările la nivel național pentru punerea în valoare a documentelor din arhive este relativ scăzută, totuși de un real ajutor au fost colecțiile de documente recent publicate de d-na dr. Mihaela Grina-Rafailă²⁰ din cadrul Muzeului Municipiului București, ce au acoperit o parte din

Bâzgan, București, 1999; vol. VIII (1654-1656), volum întocmit de Marcel -Dumitru Ciucă, Dragoș Șesan, Silvia Vătafu-Găitan, Mirela Comănescu, București, 2006; vol. IX (1657-1659), volum întocmit de Mirela Comănescu, Laura Niculescu, Ileana Dincă, București, 2012;

** *Documente privind istoria României*, B. *Țara Românească (DIR)*, vol. I (1601-1610), redactor responsabil Mihail Roller, București, Editura Academiei Populare Române, 1951, vol. II (1611-1615), redactor responsabil Ion Ionașcu, București, Editura Academiei Populare Române, 1951, vol. III (1616-1620), redactor responsabil Mihail Roller, București, Editura Academiei Populare Române, 1951;

*** *Documenta Romaniae Historica*, B *Țara Românească (DRH)*, vol. II (1501-1525), întocmit de Ștefan Ștefănescu, Olimpia Diaconescu, București, Editura Academiei Române, 1972; vol. III (1526-1535), întocmit de Andrei Oțetea și David Prodan, București, Editura Academiei Române, 1975; vol. IV (1536-1550), întocmit de Damaschin Mioc, București, Editura Academiei Române, 1981; vol. V (1551-1556), întocmit de Damaschin Mioc și Marieta Adam Chiper, București, Editura Academiei Române, 1983; vol. VI (1566-1570), întocmit de Ștefan Ștefănescu și Olimpia Diaconescu, București, Editura Academiei Române, 1985; vol. VII (1571-1575), întocmit de Ștefan Ștefănescu și Olimpia Diaconescu, București, Editura Academiei Române, 1988; vol. VIII (1576-1580), întocmit de Andrei Oțetea și David Prodan, București, Editura Academiei Române, 1996; vol. XI (1593-1600), întocmit de Damaschin Mioc, Ștefan Ștefănescu, Marieta Adam Chiper, București, Editura Academiei Române, 1975; vol. XXI (1626-1627), volum îngrijit de Andrei Oțetea, David Prodan, București, Editura Academiei Române, 1965; vol. XXII (1628-1629), volum întocmit de Damaschin Mioc, București, Editura Academiei Române, 1969; vol. XXIII (1630-1632), întocmit de Damaschin Mioc, Maria Bălan, Ruxandra Cămărășescu, Coralia Fotino, București, Editura Academiei Române, 1985; vol. XXIV (1633-1634), volum întocmit de Damaschin Mioc, Sașa Caracaș, Constantin Bălan, București, Editura Academiei Române, 1974; vol. XXV (1635-1636), volum întocmit de Damaschin Mioc, Maria Bălan, Ruxandra Cămărășescu, Coralia Fotino, București, Editura Academiei Române, 1985; vol. XXVII (1639-1640), întocmit de Violeta Barbu, Gheorghe Lazăr, Constanța Vintilă-Ghițulescu, București, Editura Academiei Române, 2013; vol. XXX (1645), volum întocmit de Violeta Barbu, Marieta Chiper, Gheorghe Lazăr, București, Editura Academiei Române, 1998; vol. XXXI (1646), volum întocmit de Violeta Barbu, Constantina Ghițulescu, Andreea Iancu, Gheorghe Lazăr, Oana Rizescu, București, Editura Academiei Române, 2003; vol. XXXII (1647), întocmit de Violeta Barbu, Gheorghe Lazăr, Oana Rizescu, București, Editura Academiei Române, 2001; vol. XXXIII (1648), volum întocmit de Gheorghe Lazăr, Constanța Vintilă – Ghițulescu, Andreea Iancu, București, Editura Academiei Române, 2006; vol. XXXIV (1649), volum întocmit de Violeta Barbu, Gheorghe Lazăr, Oana Rizescu, București, Editura Academiei Române, 2002; vol. XXXV (1650), volum întocmit de Violeta Barbu, Constanța Ghiculescu, Andreea Iancu, Gheorghe Lazăr, Oana Rizescu, București, Editura Academiei Române, 2003; vol. XXXVI (1651), volum întocmit de Oana Rizescu și Marcel- Dumitru Ciucă, București, Editura Academiei Române, 2006; vol. XXXVII (1652), volum întocmit de Violeta Barbu, Constantin Bălan, Florina Manuela Constantin, București, Editura Academiei Române, 2006;

Nicolae Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, vol. V, *Cărți domnești, zapise și răvașe*, București, Editura Ministerului de Instrucție, 1903; vol. VI, *Cărți domnești, zapise și răvașe*, București, 1904; vol. XVI, *Documente și regeste din colecții de familie*, București, 1909;

Documente referitoare la istoria județului Teleorman, 1441-1700, Catalog, vol. I, întocmit de Maria Georgescu și Gheorghe Popa, 1989;

Documente românești din arhiva mănăstirii Xenofon de la Muntele Athos, editori: Petronel Zahariuc, Florin Marinescu, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2010;

Documente românești din arhiva mănăstirii Xiropotam de la Muntele Athos. Catalog, vol. II, editat de Petronel Zahariuc, Florin Marinescu, Ioan Caproșu, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2013.

Documente privind istoria orașului București, redactor responsabil Florian Georgescu, Paul Cernovodeanu, Ioana Cristache Panait, București, Editura SPC Muzeul de Istorie al orașului București, 1960.

²⁰ Rafailă, Grina-Mihaela, *Catalogul documentelor lui Constantin Șerban aflate în colecțiile Muzeului Municipiului București* în „București- Materiale de Istorie și Muzeografie”, XXII, București, Editura Muzeului Municipiului București, 2008; Eadem, *Documentele epocii brâncovenești în colecțiile Muzeului Municipiului București, București*, Editura Muzeului Municipiului București, 2008; Eadem, *Actele domniei lui Gheorghe Ghica aflate în colecția de*

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA "VALAHIA" DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

perioada domniilor pământene și a celor fanariote și care au servit drept instrument principal pentru acuratețea statisticii întocmite în primul capitol.

De asemenea, cercetarea noastră a avut în vedere și relatările călătorilor străini cuprinse în colecția, *Călători străini despre Țările Române*²¹ și opere aparținând literaturii memorialistice, așa cum au fost *Tinerețile unui ciocoiș. Viața lui Dimitrie Foti Merișescu de la Colentina scrisă de el însuși la 1817*²² sau *Bucureștii romantici. Între veacul fanariot și Belle Epoque (Pagini antologice din istorie politică și sentimentală a Capitalei)*²³.

Contrar perioadei pe care o parcurgem și care a îngrădit destul de mult activitatea de cercetare, am reușit să scot la lumină o serie de documente din inventarele Arhivei Naționale ale României, Serviciul Arhivelor Naționale Istorice Centrale (ANR, SANIC) cu sediul în București.

"Documente" a muzeului Municipiului București în „București- Materiale de Istorie și Muzeografie”, XXIII, București, Editura Muzeului Municipiului București, 2009; Eadem, *Actele domniei lui Ștefan Cantacuzino aflate în colecția de „Documente” a Muzeului Municipiului București* în „București- Materiale de istorie și muzeografie”, XXIV, București, Editura Muzeului Municipiului București, 2010; Eadem, *Catalogul documentelor lui Gheorghe Duca aflate în colecțiile muzeului Municipiului București* în „București- Materiale de Istorie și Muzeografie”, XXV, București, editura Muzeului Municipiului București, 2011; Eadem, *Documentele domniei lui Nicolae Caragea aflate în colecțiile Muzeului Municipiului București în Argeșul și Țara Românească între medieval și modern. Studii de istorie și arheologie. Prinos lui Spiridon Cristocea la 70 de ani*, editori: Dragoș Măndescu, Marius Păduraru și Ionel Dobre, Brăila- Pitești, Editura Istros, 2013; Eadem, *Actele domniei lui Șerban Cantacuzino aflate în patrimoniul Muzeului Municipiului București*, București, Editura Muzeului Municipiului București, 2014; Eadem, *Actele domniei lui Matei Ghica aflate în colecția de „Documente” a Muzeului Municipiului București* în „București- Materiale de istorie și muzeografie”, București, Editura Muzeului Municipiului București, XXXIX, 2015; Eadem, *Actele domnilor Mavrocordași aflate în patrimoniul Muzeului Municipiului București*, București, Editura Muzeului Municipiului București, 2016; Eadem, *Actele domniei lui Alexandru Scarlat Ghica aflate în colecția de „Documente” a Muzeului Municipiului București* în BMIM, București, Editura Muzeului Municipiului București, 2017.

²¹ *Călători străini*, vol. I, volum îngrijit de Maria Holban, M. M. Alexandrescu- Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1968; vol. II, volum îngrijit de Maria Holban, M. M. Alexandrescu- Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1970; vol. III, volum îngrijit de Maria Holban, M. M. Alexandrescu- Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1971; vol. IV, volum îngrijit de Maria Holban, M. M. Alexandrescu- Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1972; vol. V, volum îngrijit de Maria Holban, M. M. Alexandrescu- Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1973; vol. VI, volum îngrijit de Maria Holban, M. M. Alexandrescu- Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, Mustafa Ali Mehmet, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1972; vol. VII, volum îngrijit de Maria Holban, M. M. Alexandrescu- Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980; vol. VIII, volum îngrijit de Maria Holban, M. M. Alexandrescu- Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983; vol. IX, volum îngrijit de Maria Holban, M. M. Alexandrescu- Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, București, Editura Academiei Române, 1997; vol. X, partea I, volum îngrijit de Maria Holban, M. M. Alexandrescu- Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, București, Editura Academiei Române, 2000.

Călători străini. Supliment I, volum întocmit de Ștefan Andreescu, Marian Coman, Alexandru Ciocâltan, București, Editura Academiei Române, 2011.

²² *Tinerețile unui ciocoiș. Viața lui Dimitrie Foti Merișescu de la Colentina scrisă de el însuși la 1817*, ediție îngrijită de Constanța Vintilă-Ghițulescu, București, Editura Humanitas, 2019.

²³ Corneliu Șenchea, *Bucureștii Romantici. Între veacul fanariot și Belle Epoque. Pagini antologice din istoria politică și sentimentală a Capitalei*, București, Editura Eikon, 2018.

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA "VALAHIA" DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

Scopul meu principal nu a fost să parcurg fondurile și dosarele care au fost anterior publicate, deși nu au fost neglijate, dar mi-am concentrat atenția asupra inventarelor mai puțin cercetate. Astfel, am adus în istoriografie problematicii fondul *Școala Ionașcu- Slatina*²⁴, *Fond Diplomatice*²⁵; *Fond Eforia Școalelor*²⁶; *Fond Mănăstirea Obedeanu*²⁷. De asemenea, cu bunăvoința preotului paroh de la Catedrala Sfântul Gheorghe din Pitești am avut acces la arhiva bisericii de unde am extras documente cu privire la școala domnească din Pitești organizată de Martin Cupețul în cadrul mănăstirii Buliga, la 1751.

Un adevărat tezaur de manuscrise am descoperit în secția de Manuscrise a Bibliotecii Academiei Române, unde am cercetat cele 10 manuscrise de Filosofie predate la Sfântul Sava din București aparținând teologului și dascălului Teofil Corydaleu și care au servit drept suport de curs pentru dascăli precum, Sevatos Kymenites și Marcos Porfiropoulos.

Demersul științific întreprins, încă de la începutul stagiului doctoral, vizează o punere în valoare a beneficiilor educației și culturii în societate. Părți din această cercetare au fost prezentate/făcute cunoscute în cadrul unor conferințe, simpozioane, dar și prin intermediul unor articole publicate în reviste sau în volume de specialitate.

Structura lucrării

În ceea ce privește structura lucrării, aceasta a fost împărțită astfel: capitolul I, *Despre starea culturală a românilor dintre Carpați și Dunăre*, capitolul II, *Învățământul în Țara Românească*, capitolul III, *Organizarea învățământului în Țara Românească și concluzii*.

Primul capitol cuprinde o imagine de ansamblu asupra culturii din Țara Românească. Cultura, fiind un domeniu vast și care suportă mai multe accepțiuni, atenția a fost îndreptată asupra unor influențe culturale manifestate pe teritoriul muntean, pe activitatea tipografică desfășurată în principalele centre tipografice (Târgoviște, Câmpulung, București, Snagov) și pe modul în care călătorii străini s-au raportat la realitățile culturale de aici. În partea a doua, în subcapitolul intitulat *Slujitori ai scrisului: dieci, grămățici, logofeți, spudei*, am realizat o amplă statistică a tipurilor de

²⁴ ANIC, fond *Școala Ionașcu- Slatina*, inventar 28, pachet 1, doc. 1, doc. 27; Fond *Condica lui Alexandru Ipsilanti*, inventar 1056, doc. 18, doc. 283, doc. 315.

²⁵ Idem, fond *Diplomatice*, inventar 77, doc. 20, doc. 24, doc. 34, doc. 61.

²⁶ Idem, fond *Eforia Școalelor*, inventar 24, pachet XVI, doc. 1, doc. 3, doc. 4, doc. 5, doc. 6.

²⁷ Idem, fond *Mănăstirea Obedeanu*, inventar 24, pachet XI, doc. 19; pachet XVII, doc. 1.

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA “VALAHIA” DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE**

documente și a scriitorilor acestora. Numele scriitorilor de documente se regăsesc în tabele sub formă de anexe.

Cel de-al doilea capitol, *Învățământul în Țara Românească* a fost structurat în trei mari subcapitole: 1. *Școli domnești*, 2. *Școli boierești*, 3. *Școli mănăstirești*. Ținând cont de specificul fiecărui tip de unitate școlară, acestea au fost prezentate cu un istoric de la data primelor informații referitoare la existența lor și activitatea desfășurată până la sfârșitul secolului al XVIII-lea. În funcție de informațiile oferite de documentele de arhivă, de sursele istorice narative, memorialistice sau monografice, ele au beneficiat de descrieri ample sau succinte.

Capitolul al III-lea a atins mai multe discipline: pedagogie, matematică, fizică, filosofie. În curpînsul acestui capitol am dorit să cercetăm aspecte privitoare la programele școlare utilizate, manualele folosite în școlile din Evul Mediu românesc, concepte, principii și metode pedagogice. Totodată, am abordat și elemente mai puțin cunoscute legate de relațiile dintre dascăli și elevi, de recompense primite pentru rezultate bune la învățătură, dar și pedepsele aplicate pentru năzdrăvăniile tinerilor învățăcei.

CONCLUZII

Ființa umană se poate dezvolta numai într-un cadru cultural bazat pe educație. Activitate dinamică și flexibilă în același timp, educația conturează idealul omului îndreptat spre „a fi” și „a deveni”.

Teza de doctorat a debutat cu descrierea nivelului cultural din Țara Românească, așa cum s-a manifestat în societate și cum a fost privit prin ochii călătorilor străini, cu o aplecare mai mare asupra cotidianului muntean sau, uneori, fiind lipsită de interes și superficială. Pornind de la realitatea culturală a secolului al XVI-lea din Țara Românească, caracterizată printr-un număr redus al știutorilor de carte, la finalul cercetării putem concluziona că, în secolele al XVI-lea - al XVIII-lea, nucleul cultural (în mediul urban și în cel rural) a fost reprezentat de biserici și mănăstiri. O mărturie în acest sens o constituie prezența cărților în biserici, fapt ce implica existența unor oameni știutori de carte precum și prezența copiștilor în mănăstiri.

Triumful limbii române în societatea munteană a fost înregistrat în trei etape: prima reprezentată de *Pravila* lui Matei Basarab sau *Îndreptarea legii* (1652), a doua etapă a fost cea a *Bibliei de la București* din timpul lui Șerban Cantacuzino (1688), iar cea de-a treia a fost etapa

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA “VALAHIA” DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE**

caracterizată prin creșterea semnificativă a tipăriturilor în limba română din timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu.

În ceea ce privește slujitorii scrisului, metodele statistice aplicate la nivelul primului capitol al tezei au scos la lumină rezultate oarecum anticipate: din totalul celor peste 5 000 de documente ce au purtat amprenta domnească, documente redactate în secolele al XVI-lea- al XVIII-lea și analizate în cadrul tezei, aproximativ 48% au fost redactate de scriitorii profesioniști din cadrul cancelariilor. Explicarea fenomenului poate fi dată de faptul că, începând cu secolul al XVII-lea, boierimea căuta ocuparea funcțiilor în aparatul administrativ central și local, drept pentru care au apărut frecvent dieci și logofeți ai dregătorilor. Evident, cei care au pătruns în cancelarii și tipografiile erau știutori de carte.

Un procent relativ mic a aparținut preoților și dascălilor (15% din totalul actelor emise), iar restul procentelor de 37% a fost ocupat de scriitorii de documente fără un statut social bine definit. Nici în rândul scriitorilor particulari situația nu a fost foarte diferită. Din cele aproximativ 2 700 de documente studiate, jumătate au fost redactate de scriitori profesioniști, de cele mai multe ori aceștia erau retribuiți pentru munca depusă.

Educația pregătește omul pentru integrarea în societate, făcându-l un element activ al vieții sociale. Educația formală ocupă un loc important în această teză, școala, chiar într-o formă incipientă, fiind mai mult decât o instituție. Ea reprezintă mediul favorabil învățării comunicării, de a gândi clar și logic. Pe de altă parte, educația informală, alături de cea extraformală completează competențele de comunicare. Deși aceste tipuri de educație nu au făcut obiectul prezentei cercetări, ele au fost menționate din perspectiva călătorilor străini. Sesizăm interferența dintre competența de comunicare și competența socială și civică, adică permanenta relaționare dintre cunoștințe, abilități și atitudini necesare adaptării flexibile, într-o societate aflată în permanentă schimbare.

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA "VALAHIA" DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

DOCTORAL THESIS

PhD SUPERVISOR

Conf. univ. dr. habil. Claudiu-Ion NEAGOE

PhD STUDENT

Mihaiela NĂSTASE (GHEORGHE)

TÂRGOVIȘTE

2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA "VALAHIA" DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

CULTURE AND EDUCATION IN WALLACHIA (16th- 18th CENTURIES)

**PhD SUPERVISOR,
Conf.univ.dr. habil. Claudiu-Ion NEAGOE**

**PhD STUDENT,
Mihaiela NĂSTASE (GHEORGHE)**

**TÂRGOVIȘTE
2021**

TABLE OF CONTENTS □

LIST OF ABBREVIATIONS	5
LIST OF ANNEXES	6
INTRODUCTORY STUDY	8
Argument.....	8
Historiographical landmarks.....	10
Historical sources.....	13
Structure of work.....	16
Objectives and methodological details.....	16
I. ABOUT THE CULTURAL STATE OF THE ROMANIANS BETWEEN THE CARPATHIANS AND THE DANUBE	25
I.1 Literacy and aspects of education in Wallachia.....	25
I.1.1 General considerations on the culture of Wallachia in the 16th-18th centuries	25
I.1.2 Cultural status of the Romanians between the Carpathians and the Danube seen through the eyes of foreign travellers (16th-18th centuries)	36
I.1.3 Printing activity in Wallachia in the 16th-18th centuries	45
I. 2 Servants of the written word: scholars, grammarians, logothethes and spudei	Eroare!
Marcaj în document nedefinit.	68
I.2.1 Servants of the written word in the 16th century	80
I.2.2 Servants of the written word in the 17th century Eroare! Marcaj în document nedefinit.	85
I.2.3 Servants o of the written word in the 16th century Eroare! Marcaj în document nedefinit.	9
II. EDUCATION IN WALLACHIA.....	92
II.1 Royal Schools.....	92
II.1.1 Greek and Latin School of Targoviste	92
II.1.2 Royal School of Câmpulung	97
II.1.3 Royal Academy of Saint Sava	101
II.1.4 Royal School of Old Saint George in Bucharest	121
II.1.5 Royal School at the Church of Saint Dumitru in Craiova.....	126

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA “VALAHIA” DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

II.1.6 Obedeanu Monastery School in Craiova.....	127
II.1.7 School of Râmnicul Vâlcea.....	129
II.1.8 Royal school of Saint George in Pitești.....	130
II.2 Boyar schools.....	131
II.2.1 School of Colțea.....	131
II.2.2 School of Buliga Hermitage in Pitești.....	134
II.2.3 School of Berislăvești Hermitage.....	135
II.2.4 School of Preajba (Olt County).....	136
II.2.5 School of Cornești (Dâmbovița County).....	137
II.2.7 School of Șunta Estate (Dâmbovița County).....	137
II.2.8 School of Caracal.....	137
II.2.9 School of Cerneți.....	138
II.2.10 School of Tărtășești (Ilfov County).....	138
II.2.11 School of Greci Church (Ilfov County).....	139
II.2.12 Ionașcu School in Craiova.....	140
II.2.13 School of St. Spiridon Church in Craiova.....	142
II.2.14 School of Rușii de Vede.....	142
II.2.15 Other Boyar schools.....	143
II.3 Monastery schools.....	144
III. ORGANIZATION OF EDUCATION IN WALLACHIA.....	156
III.1 School curricula.....	157
III.2 Pedagogical concepts, principles and methods.....	169
III.3 School books.....	176
III.4 Relations between teachers and students.....	194
CONCLUSIONS.....	201
BIBLIOGRAPHY.....	206
ANNEXES.....	227

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA “VALAHIA” DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

Keywords: Wallachia, printing activity, scholars, grammarians, logothetes, document writers, school, teachers, students, school books, school curricula, culture.

PhD thesis summary

Knowledge eliminates ignorance. Man’s power to distinguish good from evil is given by the value of science and its cultural level. The argument behind the initiation of this research project, entitled *Culture and education in Wallachia (16th-18th centuries)* was represented by the absence in the national historiography of a work that unites in the same context the idea of culture and education, to highlight the connection, the contextual relationship and the osmosis of the two elements necessary for the existence and definition of a people. Although there were scientific concerns in this regard, which were subsequently completed in articles, studies, volumes, the treatment of the subject was sequential and incomplete for this period between the sixteenth and eighteenth centuries. We must mention the fact that most of the works in the field focused on education in Wallachia after the period of the Organic Regulation (1831), when historiography was much more generous in information, and Romanian cultural life was regulated by school legislation. The period of the 16th - 18th centuries, from the perspective of education, has been little studied in the last decade and has not been of major interest.

The research was structured from two perspectives: first, culture, i.e. all the elements that define a people and the second, education with the school network, forms of education, school curricula, student-teacher relationship, teaching-learning methods, school books.

Regarding the chosen chronological interval, it should be noted that, during the 16th-18th centuries, the Romanian society underwent numerous transformations both culturally and socially. The 16th century marked the cultural debut of Wallachia through three important prints: *Macarie’s Missal* (1508), *Gospel* (1510), *Octoechos* (1512). This century was also marked by the appearance of the first document in Romanian, the famous *Letter of Neașcu of Câmpulung to Johannes Benkner of Brașov* (1521).

It is well known that the press was introduced in the early 16th century, in the last years of the reign of Radu the Great (1507-1508), through the monk Macarius of Cetinje. Wallachia was one of the first countries to adopt the press in a relatively short period since its invention by Gutenberg

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA “VALAHIA” DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

(1450). The printing of religious books in Târgoviște, in the Slavonic language, determined profound changes in the Romanian and South-Eastern European culture.

During the 17th century, the foundations of schools were laid in an organized form. Documentarily attested in 1646, the School of Târgoviște, known as the “Greek and Latin School” was considered a true *collegium latin* with the two forms of education: *trivium and quadrivium*. Then was founded the Royal School of Câmpulung (1669) and the famous School of Saint Sava in Bucharest, raised to the rank of Academy through the extensive cultural-educational reform carried out, in 1776, by the Phanariot prince Alexandru Ipsilanti (1774-1782).

The upper limit of the studied period, respectively the 18th century, was represented by the Phanariot rulers and I tried to capture the way in which the Byzantine Greek culture left traces on the culture and education in Wallachia. Following the research undertaken, I came to the conclusion that the duration of the Phanariot reigns was unjustly considered a period less favorable to the culture and education of Romanians, as this was the stage in which most schools were founded and developed: Royal Schools of Pitești (1753) and Craiova (1765), the School of Obedeanu monastery (1753), etc. Also, schools of aristocratic origin were born or received various exemptions and privileges: the School of Buliga hermitage in Pitești (1751), the School of Berislăvești built by Sandu Bucșănescu, *biv vel serdar* together with his wife, Mistress Maria (1748- 1750), the School of Preajba founded by Hagi Stan Jianu, former great (*biv vel*) cupbearer (1783), etc. Following the research, I identified for the 18th century (especially in the second half of the century), over 30 newly established schools or for which the previous privileges were strengthened.

As will be seen, this time frame is important from two perspectives: it explains the peculiarities that culture has developed through various foreign influences and provides a favorable framework for comparing the results of statistical analysis in the previous century with the next century. Thus, we brought the topic up to date, analyzing the consequences of long-term research.

Historiographical landmarks

Having multiple meanings, but validly accepted, the two social dimensions, culture and education, represented research topics in various studies, articles, materials, works, sometimes monographs. The starting point in my research activity was the work of the late professor from Muscel, Gheorghe Pârnuță. Historian, university professor born in Rucăr, Argeș County has dedicated over 40 years to teaching and Romanian education, especially in Wallachia. *The history of*

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA "VALAHIA" DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

*education and pedagogical thinking in the Romanian Countries (17th-18th centuries)*²⁸ is part of the series of special works dedicated to the theme and captures exhaustively the realities of the schools on the Muntenian territory, especially for the period of the 18th century. Gheorghe Pârnuță made a general presentation on the Royal, boyar, monastic educational units, without emphasizing the details. Shortly afterwards, he resumed his research activity in the field as sole author or in collaboration. Thus, together with Ion Radu and Ion Lupu, the work *Education in Muscel in the 17th-19th centuries appeared*²⁹, in which the educational process in the Muscel area in the premodern period was described. Then appeared the more recent study, published with Violeta Bărboi, *Education and culture in Olt County (13th century - 1864)*³⁰.

As regards printing activity, we made a wide presentation of the printing houses on the territory of Wallachia. There have been significant concerns in this area, such as those of Cornelia Papacostea Danielopolu and Lidia Demeny³¹ and more recent works by Daniela Lupu³² and the well-known scholar, bibliophile expert, Doru Bădără³³.

An important contribution to the history of culture was made by the works of Alexandru Duțu³⁴ and Alexandru Zub³⁵. They provided a broad picture of the culture of South-Eastern Europe, created the premises for a comparative presentation between the culture of Wallachia and the culture of medieval Europe.

Last but not least, we must mention that the statistical presentation of the document writers from Wallachia has never been of real interest, as we have identified little research in the field. In

²⁸Gheorghe Pârnuță, *History of education and pedagogical thinking*, Bucharest, Didactic and Pedagogical Publishing House, 1971.

²⁹Gheorghe Pârnuță, Ion Radu, Ion Lupu, *Education in Muscel in the 17th and 19th centuries*, Didactic and Pedagogical Publishing House, Bucharest, 1978.

³⁰Gheorghe Pârnuță, Violeta Bărboi, *Education and culture in Olt County (13th century-1864)*, Pitesti, Hardiscom Publishing House, 1997.

³¹Cornelia Papacostea-Danielopolu, Lidia Démeny, *Book and printing press in Romanian and South-Eastern European society (17th-19th centuries)*, Bucharest, Eminescu Publishing House, 1985.

³²Daniela Lupu, *The printing press and the book from Wallachia during the Phanariot reign (1716-1821)*, Bucharest, Bucharest Museum Publishing House, 2014.

³³Doru Bădără, *From the history of the book and printing press in Wallachia. Studies and materials*, Brăila, Istros Publishing House, 2019; *Romanian printing press at the end of the 17th century and the beginning of the 18th century*, Brăila, Istros Publishing House, 1998.

³⁴Alexandru Duțu, *Synthesis and originality in Romanian culture*, Bucharest, Romanian Encyclopedic Publishing House, 1972; *Romanian culture in modern European civilization*, Bucharest, Minerva Publishing House, 1978.

³⁵Alexandru Zub, *Culture and society. Studies on the Romanian past*, Bucharest, Scientific Publishing House, 1991.

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA “VALAHIA” DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

2006, Cătălin Boboc³⁶, a librarian from Câmpulung, published a chapter built on the statistics of the servants of the written word in Wallachia, but his research stopped in the first half of the 16th century, and in 2014, the researcher Gheorghe Lazăr published in the journal *Istros* the study entitled *Logothetes of the royal chancellery from Wallachia (17th century). Preliminary considerations for a prosopography research*³⁷.

In the present research, the field of education has been more important in the context of our culture. To this end, I studied the work of V.A. Urechia, *History of schools*³⁸. Through it I managed to make a rather generous analysis and presentation of the schools established in the 16th and 18th centuries, regardless of the purpose for which they were created: some of the initiative of representatives of the elites (such as the Royal and boyar schools, dedicated almost entirely to the sons of boyars), other monastic (created out of the need to educate the necessary staff of the Church) and rarely at the request of the inhabitants of some villages to be enlightened poor children, as was the case of the school in Nămăiești.

Except for V.A. Urechia's work, I also used Nicolae Iorga's research³⁹ regarding the history of education. Both works are considered as a reference, because they provide information on the education practiced in the Romanian Countries and are supported by a series of documents presented in the text or in the annexes. In this context, it is necessary to mention the use of relevant works by Ariadna Camariano-Cioran⁴⁰ about the Royal Academy of Saint Sava in Bucharest as well as that of Elena Grigoriu, *History of the Royal Academy of St. Sava (Documentary contributions)*⁴¹.

The research theme touched several areas: philosophy, history, pedagogy, in some places mathematics, physics. I started from the study of Petru Vaida, *Neo-Aristotelianism in the Romanian*

³⁶Cătălin Boboc, *Scholars and servants of the written words in Wallachia (14th-16th centuries)* in “Argesis”, volume XV, Pitești, Ordessos Publishing House, 2006.

³⁷Gheorghe Lazăr, *Logothetes of the Princely Chancellery from Wallachia (17th century). Preliminary considerations for a prosopography research / Les logothètes de la chancellerie princière de la Valachie (XVIIe siècle). Considérations préliminaires pour une recherche prosopographique* in “Istros”, Museum of Brăila “Carol I”, XX, Istros Publishing House, 2014.

³⁸VA Urechia, *History of schools*, vol. I. Bucharest, State Printing House, 1892.

³⁹Nicolae Iorga, *History of schools from 1800-1864 with a brief introduction covering notes from the history of national culture prior to the 19th century*, vol. I, Bucharest, State Printing House, 1892.

⁴⁰Ariadna Camariano-Cioran, *Royal academies in Bucharest and Iasi*, Bucharest, Academy Publishing House, 1971.

⁴¹Elena Grigoriu, *History of the Royal Academy of Saint Sava (Documentary contributions)*, Bucharest, Didactic and Pedagogical Publishing House, 1978.

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA "VALAHIA" DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

*Countries*⁴² appeared in the *History of Romanian philosophy*, in which were presented the seven courses taught in the Philosophy department at the Royal Academy of Saint Sava in Bucharest: *About the soul, About birth and death, About heaven, Logics, Rhetoric, Physics and Metaphysics*. Another author who enriched the historiography in the field was Iosif Moesiodax. Professor in Iasi, following his divergence with the rulership and the boyars, his courses being considered the courses of a "grocer", as they opposed Aristotelianism practiced in the Romanian Countries, he found refuge in Bucharest and Constantinople for a short time. There, he managed to write the work *Apologia*⁴³, and the second, *Treatise on Children's Education or Pedagogy*⁴⁴, appeared in 1779, in Venice.

A newer work belonged to Ion Albulescu, *History of Romanian pedagogical thinking and practice*⁴⁵. Because there were several types of schools: monastic, urban, royal considered superior, court education, and training programs were different: some provided the teaching of basic knowledge, known especially as grammar schools, others provided a higher degree of education, like the schools in which subjects of study were introduced such as rhetoric, logic, history, geography, law, arithmetic with basic notions for drafting documents and letters.

Historical sources

The first part of the research is dedicated to the written culture and to those who participated in its development, to the writers of documents: logothetes, grammarians, clerks, scholars. For this stage the basic tools used were the collections of documents, older or newer, edited so far⁴⁶.

⁴²Petru Vaida, *Neo-Aristotelianism in the Romanian Countries in the History of Romanian philosophy*, vol. I, coordinators: Nicolae Gogoneață, Radu Pantazi, Simion Ghiță *et al.*, Bucharest, Academy Publishing House, 1972.

⁴³Joseph Moesiodax, *Apologia. Part one*, Bucharest, Didactic and Pedagogical Publishing House, 1977.

⁴⁴Idem, *Treatise on Children's Education or Pedagogy*, Bucharest, Didactic and Pedagogical Publishing House, 1974.

⁴⁵Ion Albulescu, *History of pedagogical thinking and practice*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință Publishing House, 2005.

⁴⁶* *Catalogue of the documents of Wallachia from the national archives (CDȚR)*, vol. I (1369-1600), volume compiled by Ion-Radu Mircea, Bucharest, Cartea Românească Publishing House, 1947; vol. II (1601-1620), volume compiled by Maria Soveja, Doina Duca-Tinculescu, Reghina Dragomir, Bucharest, 1974; vol. III (1621-1632), volume prepared by Doina Duca-Tinculescu, Marcel-Dumitru Ciucă, Bucharest, Publications and Valorisation Service of the General Directorate of State Archives, 1978; vol. IV (1633-1639), volume compiled by Marcel - Dumitru Ciucă, Doina Duca - Tinculescu, Silvia Vătafu - Găitan, Bucharest, 1981; vol. V (1640-1644), volume compiled by Marcel - Dumitru Ciucă, Doina Duca - Tinculescu, Silvia Vătafu - Găitan, Bucharest, 1985; vol. VI (1645-1649), volume compiled by Marcel - Dumitru Ciucă, Silvia Vătafu - Găitan, Bucharest, 1993; vol. VII (1650-1653), volume compiled by Marcel - Dumitru Ciucă, Silvia Vătafu - Găitan, Melentina Băzgan, Bucharest, 1999; vol. VIII (1654-1656), volume compiled by Marcel - Dumitru Ciucă, Dragoș Șesan, Silvia Vătafu - Găitan, Mirela Comănescu, Bucharest, 2006; vol. IX (1657-1659), volume compiled by Mirela Comănescu, Laura Niculescu, Ileana Dincă, Bucharest, 2012;

** *Documents regarding the history of Romania, B. Wallachia (DIR)*, vol. I (1601-1610), responsible editor Mihail Roller, Bucharest, Romanian People's Academy Publishing House, 1951, vol. II (1611-1615), responsible editor Ion

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA "VALAHIA" DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

Although the concerns at national level for the enhancement of the documents in the archives is relatively low, the collections of documents recently published by Dr. Mihaela Grina-Rafailă⁴⁷

Ionașcu, Bucharest, Romanian People's Academy Publishing House, 1951, vol. III (1616-1620), editor-in-chief Mihail Roller, Bucharest, Romanian People's Academy Publishing House 1951;

*** *Documenta Romaniae Historica, B Wallachia (HRD)*, vol. II (1501-1525), compiled by Ștefan Ștefănescu, Olimpia Diaconescu, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 1972; vol. III (1526-1535), compiled by Andrei Oțetea and David Prodan, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 1975; vol. IV (1536-1550), compiled by Damaschin Mioc, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 1981; vol. V (1551-1556), compiled by Damaschin Mioc and Marieta Adam Chiper, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 1983; vol. VI (1566-1570), compiled by Ștefan Ștefănescu and Olimpia Diaconescu, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 1985; vol. VII (1571-1575), compiled by Ștefan Ștefănescu and Olimpia Diaconescu, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 1988; vol. VIII (1576-1580), compiled by Andrei Oțetea and David Prodan, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 1996; vol. XI (1593-1600), compiled by Damaschin Mioc, Ștefan Ștefănescu, Marieta Adam Chiper, Bucharest, Romanian Academy Publishing House 1975; vol. XXI (1626-1627), volume edited by Andrei Oțetea, David Prodan, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 1965; vol. XXII (1628-1629), volume compiled by Damaschin Mioc, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 1969; vol. XXIII (1630-1632), volume compiled by Damaschin Mioc, Maria Bălan, Ruxandra Cămărășescu, Coralia Fotino, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 1985; vol. XXIV (1633-1634), volume compiled by Damaschin Mioc, Sașa Caracaș, Constantin Bălan, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 1974; vol. XXV (1635-1636), volume compiled by Damaschin Mioc, Maria Bălan, Ruxandra Cămărășescu, Coralia Fotino, Bucharest, Romanian Academy Publishing House 1985; vol. XXVII (1639-1640), volume compiled by Violeta Barbu, Gheorghe Lazăr, Constanța Vintilă-Ghițulescu, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 2013; vol. XXX (1645), volume compiled by Violeta Barbu, Marieta Chiper, Gheorghe Lazăr, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 1998; vol. XXXI (1646), volume compiled by Violeta Barbu, Constantina Ghițulescu, Andreea Iancu, Gheorghe Lazăr, Oana Rizescu, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 2003; vol. XXXII (1647), volume compiled by Violeta Barbu, Gheorghe Lazăr, Oana Rizescu, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 2001; vol. XXXIII (1648), volume compiled by Gheorghe Lazăr, Constanța Vintilă - Ghițulescu, Andreea Iancu, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 2006; vol. XXXIV (1649), volume compiled by Violeta Barbu, Gheorghe Lazăr, Oana Rizescu, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 2002; vol. XXXV (1650), volume compiled by Violeta Barbu, Constanța Ghiculescu, Andreea Iancu, Gheorghe Lazăr, Oana Rizescu, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 2003; vol. XXXVI (1651), volume compiled by Oana Rizescu and Marcel-Dumitru Ciucă, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 2006; vol. XXXVII (1652), volume compiled by Violeta Barbu, Constantin Bălan, Florina Manuela Constantin, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 2006;

Nicolae Iorga, *Studies and documents on Romanian history*, vol. V, *Royal books, deeds and letters*, Bucharest, Publishing House of the Ministry of Instruction, 1903; vol. VI, *Royal books, deeds and letters*, Bucharest, 1904; vol. XVI, *Documents and registers from family collections*, Bucharest, 1909;

Documents related to the history of Teleorman County, 1441-1700, Catalogue, vol. I, prepared by Maria Georgescu and Gheorghe Popa, 1989;

Romanian documents from the archive of the Xenophon Monastery on Mount Athos, editors: Petronel Zahariuc, Florin Marinescu, Iași, "Alexandru Ioan Cuza" University Publishing House, 2010;

Romanian documents from the archive of the Xiropotam Monastery on Mount Athos. Catalogue, vol. II, edited by Petronel Zahariuc, Florin Marinescu, Ioan Caproșu, Iași, "Alexandru Ioan Cuza" University Publishing House, 2013.

Documents on the history of Bucharest, editor responsible Florian Georgescu, Paul Cernovodeanu, Ioana Cristache Panait, Bucharest, SPC History Museum of Bucharest Publishing House, 1960.

⁴⁷Rafailă, Grina-Mihaela, *Catalogue of Constantin Șerban's documents in the collections of the Bucharest Museum* in "Bucharest - Materials of History and Museography", XXII, Bucharest, Bucharest Museum Publishing House, 2008; Eadem, *Documents of the Brancoveanu era in the collections of the Museum of Bucharest*, Bucharest Museum Publishing House, 2008; Eadem, *Document of the reign of Gheorghe Ghica in the "Documents" collection of the Bucharest Museum* in "Bucharest-Materials of History and Museography", XXIII, Bucharest, Bucharest Museum Publishing House, 2009; Eadem, *Documents of the reign of Ștefan Cantacuzino in the collection of "Documents" of the*

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA "VALAHIA" DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

from the Museum of the Municipality of Bucharest, which covered part of the period of the domestic and Phanariot rulers and which served as the main tool for the accuracy of the statistics compiled in the first chapter.

Our research also took into account the stories of foreign travelers included in the collection, *Foreign travelers about the Countries*⁴⁸ and works belonging to memorial literature, such as *The youth of a little upstart. The life of Dimitrie Foti Merișescu from Colentina written by himself in 1817*⁴⁹ or *Romantic Bucharest. Between the Phanariot century and the Belle Epoque (Anthological pages from the political and sentimental history of the Capital)*⁵⁰.

Contrary to the period we are going through and which has limited the research activity, I managed to bring to light a series of documents from the inventories of the National Archive of Romania, the Central National Historical Archives Service (ANR, SANIC) based in Bucharest. My

Museum of Bucharest in "Bucharest-Materials of History and Museography", XXIV, Bucharest, Bucharest Museum Publishing House, 2010;

Eadem, *Catalogue of Gheorghe Duca's documents in the collections of the Bucharest Museum* in "Bucharest-Materials of History and Museography", XXV, Bucharest, Bucharest Museum Publishing House, 2011; Eadem, *Documents of the reign of Nicolae Caragea in the collections of the Museum of Bucharest in Argeș and Wallachia between medieval and modern. Studies of history and archeology. Oblation to Spiridon Cristocea at 70 years old*, editors: Dragoș Măndescu, Marius Păduraru and Ionel Dobre, Brăila- Pitești, Istros Publishing House, 2013; Eadem, *Documents of the reign of Șerban Cantacuzino in the patrimony of the Museum of Bucharest*, Bucharest, Bucharest Museum Publishing House, 2014; Eadem, *Documents of the reign of Matei Ghica in the "Documents" collection of the Bucharest Museum* in "Bucharest- Materials of History and Museography", Bucharest, Bucharest Museum Publishing House, XXXIX, 2015; Eadem, *Documents of Mavrocordat rulers in the patrimony of the Museum of Bucharest*, Bucharest, Bucharest Museum Publishing House, 2016; Eadem, *Documents of the reign of Alexandru Scarlat Ghica during the "Documents" collection of the Bucharest Museum* in BMIM, Bucharest, Bucharest Museum Publishing House, 2017.

⁴⁸*Foreign travelers*, vol. I, volume edited by Maria Holban, M.M. Alexandrescu- Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, Bucharest, Scientific and Encyclopedic Publishing House, 1968; vol. II, volume edited by Maria Holban, M.M. Alexandrescu- Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, Bucharest, Scientific and Encyclopedic Publishing House, 1970; vol. III, volume edited by Maria Holban, M.M. Alexandrescu- Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, Bucharest, Scientific and Encyclopedic Publishing House, 1971; vol. IV, volume edited by Maria Holban, M.M. Alexandrescu- Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, Bucharest, Scientific and Encyclopedic Publishing House, 1972; vol. V, volume edited by Maria Holban, M.M. Alexandrescu- Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, Bucharest, Scientific and Encyclopedic Publishing House, 1973; vol. VI, volume edited by Maria Holban, M.M. Alexandrescu- Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, Mustafa Ali Mehmet, Bucharest, Scientific and Encyclopedic Publishing House, 1972; vol. VII, volume edited by Maria Holban, M.M. Alexandrescu - Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, Bucharest, Scientific and Encyclopedic Publishing House, 1980 ; vol. VIII, volume edited by Maria Holban, M.M. Alexandrescu- Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, Bucharest, Scientific and Encyclopedic Publishing House, 1983; vol. IX, volume edited by Maria Holban, M.M. Alexandrescu- Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 1997; vol. X, part I, volume edited by Maria Holban, M.M. Alexandrescu - Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 2000.

Foreign travelers. Supplement I, volume compiled by Ștefan Andreescu, Marian Coman, Alexandru Ciocâltan, Bucharest, Romanian Academy Publishing House, 2011.

⁴⁹*The youth of a little upstart. The life of Dimitrie Foti Merișescu of Colentina written by himself in 1817*, edited by Constanța Vintilă-Ghițulescu, Bucharest, Humanitas Publishing House, 2019.

⁵⁰Corneliu Șenchea, *Romantic Bucharest. Between the Phanariot century and the Belle Epoque. Anthological pages from the political and sentimental history of the Capital*, Bucharest, Eikon Publishing House, 2018.

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA “VALAHIA” DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE**

main goal was not to go through the funds and files that were previously published, although they were not neglected, but I focused my attention on the less researched inventories. Thus, I brought in the historiography the Fund *Ionașcu School - Slatina*⁵¹, the Fund *Diplomatic*⁵²; the Fund *School Ephoria*⁵³; the Fund *Obedeanu Monastery*⁵⁴. Also, with the goodwill of the parish priest from St. George’s Cathedral in Pitești, I had access to the church archive from where I extracted documents on the Royal school in Pitești organized by Martin Cupețul in the Buliga Monastery, in 1751.

I discovered a real treasure trove of manuscripts in the Manuscripts section of the Romanian Academy Library, where I researched the 10 Philosophy manuscripts taught at Saint Sava in Bucharest belonging to the theologian and teacher Teofil Corydaleu and which served as course support for teachers such as Sevatos Kymenites and Marcos Porfiropoulos.

The scientific approach undertaken, since the beginning of the doctoral internship, aims at highlighting the benefits of education and culture in society. Parts of this research have been presented/made known in conferences, symposia, but also through articles published in journals or in specialized volumes.

Structure of the paper

Regarding the structure of the paper, it was divided as follows: Chapter I, *About the cultural status of Romanians between the Carpathians and the Danube*, Chapter II, *Education in Wallachia*, Chapter III, *Organizing education in Wallachia and conclusions*.

The first chapter includes an overview of the culture in Wallachia. Culture, being a vast field and which supports several meanings, attention was focused on cultural influences manifested on the Wallachian territory, on the printing activity carried out in the main printing centers (Târgoviște, Câmpulung, Bucharest, Snagov) and on the way foreign travelers related to the cultural realities here. In the second part, in the subchapter entitled *Servants of the written word: scholars, grammarians, logothetes, spudei*, I made an extensive statistic of the types of documents and their writers. The names of the document writers can be found in the tables in the form of annexes.

The second chapter, *Education in Wallachia*, was structured in three major subchapters: 1. *Royal schools*, 2. *Boyar schools*, 3. *Monastery schools*. Taking into account the specifics of each

⁵¹ANIC, Fund *Ionașcu-Slatina School*, inventory 28, package 1, doc. 1, doc. 27; Fund *Ledger of Alexandru Ipsilanti*, inventory 1056, doc. 18, doc. 283, doc. 315

⁵²Idem, Fund *Diplomatic*, inventory 77, doc. 20, doc. 24, doc. 34, doc. 61.

⁵³Idem, Fund *School Ephoria*, inventory 24, package XVI, doc. 1, doc. 3, doc. 4, doc. 5, doc. 6.

⁵⁴Idem, Fund *Obedeanu Monastery*, inventory 24, package XI, doc. 19; package XVII, doc. 1.

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA "VALAHIA" DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE

type of school, they were presented with a history from the first information about their existence and the activity carried out until the end of the 18th century. Depending on the information provided by the archive documents, the narrative, memorialist or monographic historical sources, they benefited from ample or brief descriptions.

Chapter III tackled several disciplines: pedagogy, mathematics, physics, philosophy. In the course of this chapter we wanted to research aspects regarding the school curricula used, the textbooks used in the schools of the Romanian Middle Ages, concepts, principles and pedagogical methods. At the same time, we approached lesser-known elements related to the relations between teachers and students, the rewards received for good results at school, but also the punishments applied for the mischief of young students.

CONCLUSIONS

The human being develops only in a cultural framework based on education. Dynamic and flexible activity at the same time, education outlines the ideal of man directed towards "being" and "becoming".

The doctoral thesis started with the description of the cultural level in Wallachia, as it manifested itself in society and as seen through the eyes of foreign travelers, with a greater inclination on the Muntenian daily life or, sometimes, being uninteresting and superficial. Starting from the cultural reality of the 16th century in Wallachia, characterized by a small number of scholars, at the end of the research we can conclude that, during 16th - 18th centuries, the cultural nucleus (in urban and rural areas) was represented by churches and monasteries. A testimony in this sense is the presence of books in churches, which implies the existence of literate people as well as the presence of copyists in monasteries.

The triumph of the Romanian language in the Wallachian society was registered in three stages: the first represented by *Pravila* of Matei Basarab or *Correcting the law* (1652), the second stage was that of *Bucharest Bible* from the time of Șerban Cantacuzino (1688), and the third was the stage characterized by the significant increase of the prints in the Romanian language during the reign of Constantin Brâncoveanu.

As far as the servants of the written word are concerned, the statistical methods applied at the level of the first chapter of the thesis brought to light somewhat anticipated results: out of the total of over 5,000 documents bearing the royal imprint, documents written in the 16th-18th centuries and

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA “VALAHIA” DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI
UMANISTE
DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL ISTORIE**

analyzed in the thesis, about 48% were written by professional writers in the chancelleries. The explanation of the phenomenon can be given by the fact that, starting with the 17th century, the nobility sought the occupation of positions in the central and local administrative apparatus, as a result of which scholars and logothetes of the governors appeared frequently. Obviously, those who entered the chancelleries and printing houses were literate.

A relatively small percentage belonged to priests and teachers (15% of the total number of documents issued), and the remaining 37% was occupied by document writers without a well-defined social status. The situation was not very different among private writers either. Of the approximately 2,700 documents studied, half were written by professional writers, most of whom were paid for their work.

Education prepares man for integration into society, making him an active element of social life. Formal education occupies an important place in this thesis, the school, even in an incipient form, being more than an institution. It is a favorable environment for learning to communicate, to think clearly and logically. On the other hand, informal education, along with extra-formal education, complements communication skills. Although these types of education have not been the subject of this research, they have been mentioned from the perspective of foreign travelers. We notice the interference between communication competence and social and civic competence, i.e. the permanent relationship between knowledge, skills and attitudes necessary for flexible adaptation, in a society in constant change.